

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ Й ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

©2021 ПРИЙМАК С. В., РОМАНІВ Є. М., ГАРАЗДОВСЬКА Ю. І.

УДК 657.6
JEL: H25; L86

Приймак С. В., Романів Є. М., Гараздовська Ю. І. Теоретичні та практичні аспекти регулювання діяльності й оподаткування ІТ-компаній в Україні

У статті розкрито теоретико-практичні та правові засади регулювання діяльності й оподаткування ІТ-компаній України, зокрема проаналізовано правове забезпечення становлення, функціонування та розвитку ІТ-галузі. Особливу увагу звернуто на структуру й основні завдання Національної програми інформатизації в Україні, інше господарське та податкове законодавство, яким керуються ІТ-компанії у своїй діяльності. Проведено аналіз ринку ІТ-послуг в Україні за 2018–2020 рр. та проаналізовано динаміку сплати податків вітчизняними ІТ-фахівцями у 2017–2020 рр., що свідчить про успішне функціонування та трансформацію ринку. Обсяг виробленої та реалізованої продукції у 2020 р. збільшився порівняно з 2018 р. на 134,2 млрд грн, а загальний обсяг сплати податків у 2020 р. порівняно із 2017 р. збільшився на 3 569 млн грн. Підприємства галузі та фізичні особи – підприємці є прибутковими: у 2020 р. на одного ІТ-фахівця припадало 37 757 грн сплачених податків. Вибір систем оподаткування є особливо актуальним для ІТ-бізнесу України. Можливість здійснювати професійну діяльність як фізична особа – підприємець і сплачувати єдиний податок – це важлива умова розвитку вітчизняної ІТ-галузі, забезпечення конкурентоспроможності ІТ-фахівців на ринку капіталів. Водночас застосування спрощеної системи оподаткування є певним маніпулюванням нормами податкового законодавства, що використовується ІТ-компаніями з метою мінімізації податкового навантаження. Обґрунтовано необхідність розвитку вітчизняного ІТ-ринку, визначено основні тенденції та перспективи розвитку й оптимізації оподаткування для посилення конкурентоспроможності компаній на внутрішньому та світовому ІТ-ринках. Розробка прозорих принципів і правил оподаткування буде позитивно впливати на розвиток вітчизняної ІТ-галузі.

Ключові слова: ІТ-компанія, ІТ-ринок, кластер, діяльність, правове регулювання, оподаткування, конкурентоспроможність, перспективи.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-122-128>

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Приймак Світлана Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і контролю, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: svpriymak5@gmail.com.ua

Романів Євген Миколайович – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри обліку, аналізу і контролю, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

Гараздовська Юлія Іванівна – магістрантка, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

UDC 657.6
JEL: H25; L86

Priymak S. V., Romaniv Ye. M., Harazdovska Yu. I. The Theoretical and Practical Aspects of Regulation of Activities and Taxation of IT Companies in Ukraine

The article discloses the theoretical, practical and legal principles of regulation of activities and taxation of IT companies in Ukraine, in particular, the legal support for the formation, functioning and development of the IT industry is analyzed. Special attention is paid to the structure and main tasks of the National Program of Informatization in Ukraine, other economic and tax legislation that guide IT companies in their activities. The analysis of the IT services market in Ukraine for 2018–2020 was carried out and the dynamics of tax payment by domestic IT specialists in 2017–2020 were analyzed, which indicated the successful functioning and transformation of the market. The volume of products produced and sold in 2020 is increased by UAH 134.2 billion compared to 2018, and the total amount of taxes paid in 2020 compared to 2017 is increased by UAH 3,569 million. Enterprises of the industry and individual entrepreneurs are profitable: in 2020, an IT specialist accounted for UAH 37,757 of the taxes paid. The choice of taxation system is especially relevant for the IT business of Ukraine. The ability to carry out professional activities as an individual entrepreneur and pay a single tax is an important condition for the development of the domestic IT industry, ensuring the competitiveness of IT specialists in the capital market. At the same time, the application of a simplified tax system is a certain manipulation of the norms of the tax legislation used by IT companies in order to minimize the tax burden. The necessity of development of the domestic IT market is substantiated, the main trends and prospects for the development and optimization of taxation are determined to strengthen the competitiveness of companies in both domestic and global IT markets. The elaboration of transparent principles and rules of taxation will have a positive impact on the development of the domestic IT industry.

Keywords: IT company, IT market, cluster, activity, legal regulation, taxation, competitiveness, prospects.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Priymak Svitlana V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Analysis and Control, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: svpriymak5@gmail.com.ua

Romaniv Yevhen M. – PhD (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting, Analysis and Control, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

Harazdovska Yuliiana I. – Graduate Student, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

ІТ-галузь має стратегічне значення для соціально-економічного розвитку будь-якої країни. В Україні вона активно розвивається, стає важливою складовою міжнародного іміджу та перетворюється на лідера української економіки. У країні функціонує велика кількість ІТ-компаній, що сприяє розвитку вітчизняного ІТ-ринку та зміцненню його світових позицій. Також рівень розвитку ІТ-галузі впливає на економічний потенціал держави та рівень життя громадян. Українська ІТ-галузь має необхідний потенціал для забезпечення багатомірного ефекту, який послужить каталізатором розвитку суміжних галузей національної економіки.

Суттєвий внесок у дослідження проблематики розвитку сфери цифрових та інформаційних технологій здійснили такі науковці: Аслунд А., Бабанін О., Войтко С., Делкор Л., Ершов М., Каніщенко Л., Клипов В., Костянян Г., Котлер Ф., Маслов А., Мельник Л., Пила В., Романов О., Хазанович Е., Шульга І. Їх дослідження в основному мають інформаційний і прикладний характер, що вимагає теоретичного узагальнення. Водночас недостатньо уваги в їх публікаціях приділено питанням оподаткування ІТ-компаній, особливо в умовах постійних змін податкового законодавства, та визначенню напрямків оптимізації їх оподаткування, що безпосередньо впливає на стан розвитку ІТ-галузі України та її конкурентоспроможність.

Метою статті є розкриття теоретико-практичних і правових засад діяльності та оподаткування ІТ-компаній України, визначення основних тенденцій і перспектив їх розвитку, оптимізації оподаткування для посилення конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ІТ-ринках.

На початкових етапах становлення та розвитку ІТ-галузі правовою основою регулювання був Закон України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 р. № 1280-IV, метою якого стало забезпечення повсюдного надання телекомунікаційних послуг відповідного асортименту, обсягу та якості шляхом обмеженого регулювання ринкових відносин для сприяння ефективному функціонуванню відкритого конкурентного ринку. Враховуючи стрімкий розвиток відносин у да-

ній сфері, визначені у цьому законі положення не відповідали вимогам часу, євроінтеграційним процесам в Україні щодо правил ведення бізнесу та принципів управління, регулювання та контролю в ІТ-сфері, стандартам, якими керуються суб'єкти галузі.

З метою визначення стратегії розв'язання проблем забезпечення інформаційних потреб соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення та надання їм інформаційної підтримки було прийнято Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР [1]. Відповідно до цього закону Національна програма інформатизації складається з окремих складових, які розглянуто на *рис. 1*.

Програма розроблена для вирішення таких основних завдань:

- ✦ формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних і гуманітарних передумов розвитку інформатизації;
- ✦ застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України;
- ✦ формування системи національних інформаційних ресурсів;
- ✦ створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо;
- ✦ створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;
- ✦ підвищення ефективності вітчизняного виробництва на основі широкого використання інформаційних технологій;
- ✦ формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг;
- ✦ інтеграція України у світовий інформаційний простір [1].

Рис. 1. Структура Національної програми інформатизації

Джерело: авторська розробка на основі [1].

Суттєву роль у розвитку ІТ-галузі та впровадженні цифрових технологій в Україні відіграє Закон України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» від 16.10.2012 р. № 5450-VI [2]. Закон спрямований на формування сприятливих умов розвитку індустрії програмної продукції України для створення високопродуктивних робочих місць, залучення інвестицій, збільшення обсягів випуску високотехнологічної продукції, стимулювання наукомісткого експорту та імпортозаміщення, реалізацію науково-технічного потенціалу України.

Норми Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 р. № 5450-VI [3] спрямовані на визначення:

- 1) правових та організаційних засад забезпечення захисту національних інтересів України в кіберпросторі, інтересів суспільства та держави, людини та громадянина;
- 2) основних цілей, напрямів і принципів державної політики у сфері кібербезпеки;
- 3) повноважень державних органів, підприємств, установ, організацій, осіб та громадян у сфері кібербезпеки;
- 4) основних засад координації їхньої діяльності по забезпеченню кібербезпеки.

ІТ-компанії як юридичні особи здійснюють свою підприємницьку діяльність згідно з вимогами Цивільного кодексу України (ЦКУ) від 16.01. 2003 р. № 435-IV [4]. Згідно з нормами цивільного законодавства в ІТ-сфері можуть застосовуватися два види цивільно-правових договорів:

- 1) цивільно-правовий договір про виконання робіт. Прикладам таких договорів у ІТ-галузі є: створення програмного забезпечення, ремонт і налаштування обладнання тощо;
- 2) цивільно-правовий договір про надання послуг.

Прикладом цього виду договорів в ІТ-галузі є:

- ✦ обслуговування телефонії;
- ✦ обслуговування пристроїв друку та периферії;
- ✦ обслуговування програмного забезпечення;
- ✦ обслуговування мережевої інфраструктури;
- ✦ технічне обслуговування серверного обладнання;
- ✦ обслуговування серверного програмного забезпечення;
- ✦ захист інформації тощо.

Для забезпечення повноцінної участі індивідуальних фізичних осіб у суспільних правовідносинах законодавець закріплює немайнові права, положення яких поширюються і на відносини в ІТ-галузі: право на повагу до гідності та честі; право на недоторканність ділової репутації; право на особисте життя та його таємницю.

Встановлення режиму комерційної таємниці та її збереження є першочерговим завданням суб'єктів ІТ-галузі. Оскільки ІТ-компанії вступають у право-

ві взаємовідносини із найманими працівниками, то вони мають керуватися і нормами трудового законодавства, у тому числі Кодексом законів про працю України (КЗпПУ) від 23.07.1996 р. № 322-08. На жаль, положення, норми та підходи до регулювання трудових відносин згідно з КЗпПУ вже давно застаріли та не відповідають потребам ІТ-бізнесу. Нагальною є потреба прийняття нового Трудового кодексу України, де були б враховані інтереси та пропозиції суб'єктів ІТ-галузі як потенційних роботодавців.

ІТ-галузь є однією зі сфер, де Україна завоювала та зберігає конкурентоспроможність у глобальній економіці, яка охоплює всі перспективні сегменти ІТ-ринку. На сьогодні українські продукти та послуги цієї галузі характеризуються різноманітністю, функціональністю, гнучкістю, враховують побажання й особливості діяльності замовників. Завдяки цьому Україна в секторі компаній, що надають технологічні послуги, є одним із провідних ринків у Східній Європі за вартістю та обсягами ІТ-продуктів і послуг; а українські провайдери завоювали довіру великих світових компаній (Ericsson, Google, Intel, Microsoft, Oracle, Panasonic, Samsung, Siemens та Huawei) щодо обслуговування їх ІТ-процесів і проєктів.

До ІТ-послуг в Україні належать:

- 1) *ІТ-підтримка та аутсорсинг для ІТ-продуктів, які розроблені третьою стороною*: технічна підтримка робочих місць, аудит і консультування, підтримка серверів, управління сайтами, безпека та резервне копіювання даних тощо;
- 2) *консалтинг та оцифрування*: проєктно-орієнтована діяльність, яка пов'язана з інформаційною підтримкою бізнес-процесів і дозволяє дати незалежну експертну оцінку ефективності використання інформаційних технологій;
- 3) *Custom Application Development*: наданням послуг зі створення софтвера під потреби конкретної фірми (створення програм, оболонок і цілих цифрових систем для бухгалтерії, менеджменту, продажів, обліку тощо);
- 4) *аутсорсинг R&D бізнес-процесів*: це поєднання систем автоматизованого проєктування та ІТ-консалтингу, націлене на послуги, які генерують значну додану вартість, а також передбачають постійно повторювальний цикл розроблення та модернізації програмного забезпечення [5].

Професійне та своєчасне виконання послуг, висока їх якість, орієнтація на запити замовника та кінцевого користувача сприяли тому, що у 2020 р. 14 українських ІТ-компаній увійшли до рейтингу найбільших світових аутсорсингових ІТ-компаній. Україна очолює рейтинг країн для офшорної розробки програмного забезпечення та поступово перетворюється на справжній глобальний центр ІТ [6].

Станом на кінець 2020 р. в українській ІТ-галузі працювало понад 213 000 фахівців (у 2019 р. – 184 000 осіб). У табл. 1, складеній за основи даних Державної служби статистики України, відображено ключові показники секції J «Інформація та телекомунікації» за 2018–2020 рр., які характеризують діяльність суб'єктів господарювання ІТ-галузі за такими КВЕДама: 62 «Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність», 63 «Надання інформаційних послуг», 58 «Видавнича діяльність».

Наведені в табл. 1 показники стосуються діяльності суб'єктів господарювання сфери інформації та телекомунікації України в цілому, включаючи і суб'єктів ІТ-галузі.

Відповідно до проведеного аналізу основних показників діяльності суб'єктів господарювання за 2018–2020 рр. бачимо, що обсяг виробленої продукції щороку зростає: у 2020 р. порівняно з 2018 р. зростання склало майже 49%, а порівняно з 2019 р. – 22%. Практично аналогічні показники характеризують і зміну обсягу реалізованої продукції: 48,95% у 2020 р. порівняно з 2018 р. і 21,76% порівняно з 2019 р.

Значна частка виробленої/реалізованої продукції належить фізичним особам – підприємцям. Даний вид діяльності характеризується зростанням збитковості: у 2020 р. зазначений суб'єктами господарювання збиток досяг позначки у 12847,40 млн грн, що на 9474,40 млн грн більше, ніж у 2018 р. і на 7867,8 млн

грн більше, ніж у 2019 р. Тоді як отриманий прибуток за 2018–2020 рр. скорочується і у 2020 р. склав 20,3 млрд грн, що на 0,3 млрд грн менше, ніж у 2019 р.

Схожа ситуація і по зміні показника чистого прибутку: у 2020 р. порівняно з 2018 р. він зріс на 1,7 млрд грн (9,14%), а вже порівняно з 2019 р. його величина зменшилася на 0,3 млрд грн (1,46%).

Важливим аспектом функціонування ІТ-галузі є процес оподаткування ІТ-компаній і суб'єктів господарювання даної галузі, які здійснюють свою діяльність як фізичні особи – підприємці.

Питання оподаткування суб'єктів ІТ-галузі регламентовані в Податковому кодексі України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [8], де визначено порядок оподаткування суб'єктів господарської діяльності в Україні, що здійснюють свою професійну діяльність в ІТ-галузі. У ПКУ чітко прописані умови перебування суб'єктів господарювання на загальній і спрощеній системі оподаткування, у тому числі вимоги по кожній з груп платника єдиного податку. Це забезпечує можливість обрання тієї системи оподаткування, яка найбільше відповідає виду діяльності платника податків, обсягу отриманого ним доходу за звітний період, чисельності найманих працівників тощо. У ПКУ відмічена норма, відповідно до якої звільнюються від ПДВ операції постачання програмної продукції, операції із програмною продукцією, плата за які не є

Таблиця 1

Аналіз динаміки показників діяльності суб'єктів господарювання секції «Інформація та телекомунікації» у 2018–2020 рр.

Показник	Рік			Відхилення			
	2018	2019	2020	в сумі		у %	
				2020 р. проти 2018 р.	2020 р. проти 2019 р.	2020 р. проти 2018 р.	2020 р. проти 2019 р.
Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг), млрд грн, у т. ч.	273,9	335,3	408,1	+134,2	+72,8	+48,98	+21,71
– ФОП	108,2	136,2	167,8	+59,6	+31,6	+55,11	+23,2
– частка в загальному обсязі виробленої продукції, %	39,5	40,6	41,1	+1,6	+0,5	x	x
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млрд грн, у т. ч.	273,7	334,9	407,7	+134	+72,8	+48,95	+21,74
– ФОП	108,2	136,6	167,5	+59281,3	+30897,3	+ 54,79	+ 22,62
– частка в загальному обсязі реалізованої продукції, %	39,53	40,79	41,08	+1,55	+0,29	x	x
Фінансовий результат до оподаткування, млрд грн	22,5	24,8	16,7	– 5,8	–8,1	–25,78	–32,66
Чистий прибуток/збиток, млрд грн	18,6	20,6	20,3	+1,7	–0,3	+9,14	–1,46

Джерело: авторська розробка на основі [7].

роялті. Визначено перелік видів програмної продукції, на які поширюється дія пільги по звільненню від оподаткування ПДВ.

Найбільш поширеною на сьогодні у сфері ІТ є спрощена система оподаткування, яка передбачає сплату єдиного податку суб'єктом господарювання, який зареєстрований як фізична особа – підприємець. Це певною мірою є законним шляхом зменшення податкових платежів.

Наведені в *табл. 2* дані вказують на те, що протягом 2017–2020 рр. відбулося зростання обсягів сплачених податків ФОП з числа ІТ-фахівців: з 3 269 млн грн у 2017 р. до 6 838 млн грн у 2020 р.

законодавстві» від 16.01.2020 р. № 466-ІХ, який має позитивний вплив на ІТ-галузь і визначає подальшу долю перспективних законопроектів, які у своїй сукупності покликані збалансувати фінансовий тиск на галузь.

Основні чинники, які впливають на розвиток вітчизняної ІТ-галузі:

- 1) складне бізнес-середовище;
- 2) упереджене ставлення, недостатнє інформування іноземних інвесторів щодо потенціалу ІТ-ринку в Україні;
- 3) відсутність прозорих принципів і правил оподаткування;

Таблиця 2

Аналіз динаміки сплати податків вітчизняними ІТ-фахівцями у 2017–2020 рр.

Показник	Рік				Відхилення			
	2017	2018	2019	2020	в сумі		у %	
					2020 р. проти 2017 р.	2020 р. проти 2019 р.	2020 р. проти 2017 р.	2020 р. проти 2019 р.
Загальний обсяг сплати податків, млн грн	3 269	4 567	6 083	6 838	+3 569	+755	+109,18	+12,41
У розрахунку на одного ІТ-фахівця, грн	27 703	31 338	35 132	37 757	+10 054	+2 625	+36,29	+7,47

Джерело: авторська розробка на основі [9].

Приріст сплачених податків за цей період склав 3 569 млн грн, або понад 109%. Така ситуація пов'язана як зі зростанням чисельності ІТ-фахівців (з 102 277 осіб у 2017 р. до 181 106 осіб у 2020 р.), так і зі збільшенням величини податків, яка припадає на окремо взятого ІТ-фахівця.

У 2017 р. на одного ІТ-фахівця припадало 27 703 грн сплачених податків, у 2019 р. – 35 132 грн. У 2020 р. величина сплачених податків одним ІТ-фахівцем досягнула 37 757 грн, що на 10 054 грн більше, ніж у 2017 р. і на 2 625 грн більше, ніж у 2019 р.

Вибір систем оподаткування є особливо актуальним для ІТ-бізнесу України. Можливість здійснювати професійну діяльність як ФОП і сплачувати єдиний податок – це важлива умова розвитку вітчизняної ІТ-галузі, забезпечення конкурентоспроможності ІТ-фахівців. Водночас застосування спрощеної системи оподаткування є певним маніпулюванням нормами податкового законодавства, що використовується ІТ-компаніями з метою мінімізації податкового навантаження. Для сприяння розвитку ІТ-галузі було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому

- 4) гострий дефіцит високопрофесійних кадрів;
- 5) відсутність стратегії та напрямів пріоритетного розвитку і використання інформаційних технологій.

Для цілісного розуміння сильних і слабких сторін вітчизняного ІТ-ринку в *табл. 3* відображено результати SWOT-аналізу.

ІТ-галузь України наразі щорічно зростає на 25–30%, проте реальний потенціал її зростання може скласти більше 40% на рік за умови створення необхідних передумов. Важливим для розвитку української ІТ-галузі та розширення ніші ІТ-компаній на світовому ринку є:

- ✦ удосконалення законодавства щодо регулювання діяльності та оподаткування ІТ-компаній;
- ✦ сприяння органів державної влади та місцевого самоврядування розвитку технологічних стартапів, малих і середніх ІТ-компаній, які надають цифрові та технологічні послуги, та ІТ-компаній, які розробляють програмні продукти;
- ✦ дотримання послідовності та доречності адаптації програмного забезпечення до національних вимог, встановлення вимог стандартизації офісної діяльності;

- ✦ перейняття вітчизняними компаніями досвіду провідних ІТ-компаній для створення центрів перспективних розробок і підготовки професійних кадрів в ІТ-сфері згідно зі світовими стандартами [10];
- ✦ підтримка тісних партнерських взаємозв'язків з міжнародними фінансовими інститутами;
- ✦ комплексне надання підтримки ІТ-компаніям з питань реклами, маркетингу, продажів;
- ✦ створення надійної інфраструктури та налагодження механізму взаємодії між усіма учасниками ІТ-ринку;
- ✦ забезпечення всім користувачам доступу до надійного та швидкісного Інтернету;
- ✦ розвиток навичок і спроможності ІТ-фахівців відповідно до основних трендів і запитів користувачів ІТ-продуктів і послуг.

Таблиця 3

SWOT-аналіз вітчизняного ІТ-ринку

Сильні сторони	Слабкі сторони
Висока оплата праці Кваліфіковані кадри Кластери та асоціації Привабливість професії Створення додаткових робочих місць Надходження валюти Міжнародний престиж України Гнучкий до змін ринок послуг	Нестабільна політична й економічна ситуація в державі Слабке та мінливе законодавче забезпечення Недостатній рівень інвестицій Недостатній рівень інновацій Недостатня інфраструктура Висока залежність від іноземного ринку капіталу
Можливості	Загрози
ЄС інтеграція Розвиток внутрішнього ринку послуг	Зростання податкового тиску Відтік кадрів

Джерело: авторська розробка на основі [5–7].

З огляду на проведений аналіз стану ІТ-галузі України вважаємо, що подальший її розвиток можливий за умови якісної освіти та підготовки конкурентоспроможних ІТ-фахівців, посилення законотворчих процесів і забезпечення державою адекватної системи оподаткування суб'єктів ІТ-галузі та прозорих правил ведення бізнесу.

ВИСНОВКИ

Законодавча та нормативно-правова база в Україні, яка регулює діяльність і оподаткування ІТ-компаній, характеризується низкою проблем і суперечностей, які суттєво впливають на розвиток вітчизняної ІТ-галузі та посилення позицій ІТ-компаній на світових ринках. Для сталого розвитку ІТ-галузі України вкрай необхідним є забезпечення стабільності, прозорості та передбачуваності, передусім по-

даткового законодавства, що встановлює податкові правила та конкурентні податкові ставки. Завдяки цьому будуть забезпечені умови зростання ІТ-галузі та конкурентоспроможність її суб'єктів на світовому ринку ІТ-продуктів і послуг.

Нагальною є також необхідність ухвалення нового Трудового кодексу України, положення якого будуть безпосередньо стосуватися ІТ-галузі: можливість дуальної освіти для залучення на роботу студентів, навчання ІТ-фахівців в аспірантурі без відриву від основної роботи, отримання права фахівцям ІТ-компаній на здійснення науково-педагогічної діяльності за умови відсутності в них наукового ступеня.

Поряд із цим для створення сприятливого для інвесторів середовища важливим є перегляд законодавства щодо захисту прав міноритарних акціонерів (учасників).

Отже, для держави сьогодні особливу увагу слід приділити питанням удосконалення законодавчого забезпечення та державного регулювання ІТ-галузі та діяльності ІТ-компаній в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій. Це вимагає спільних зусиль органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів ІТ-галузі та пов'язаних з нею користувачів ІТ-послуг і продуктів інших галузей національної економіки. Для забезпечення комплексного розвитку ІТ-галузі України доцільним є розробка та прийняття єдиного кодифікованого законодавчого акта, який буде регламентувати функціонування як галузі, так і кожного її учасника.

В умовах стрімкого розвитку ІТ-галузі України і змін податкового законодавства важливими є подальші дослідження, які дозволять визначити не тільки сучасний стан галузі, але і перспективи її подальшого розвитку й удосконалення, зокрема в частині оптимізації оподаткування ІТ-компаній в Україні. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-vr%80#Text>
2. Закон України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» від 16.10.2012 р. № 5450-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5450-17#Text>
3. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 р. № 2163-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20030116#Text>
5. Вікулова А. О., Савчук В. В. Перспективи розвитку ринку ІТ-послуг в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 51. С. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.51-4>

6. IT в Україні: цифри, перспективи та бар'єри // DLF. 25.07.2021. URL: <https://dlf.ua/ua/it-v-ukrayini-tsifri-perspektivi-ta-bar-yeri/>
7. Економічна статистика / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
9. Віннічук Ю. Скільки податків сплачують українські айтішники // Бізнес-цензор. 25.02.2020. URL: https://biz.censor.net/resonance/3176639/sklki_podatkv_splachuyut_ukransk_ayitshniki
10. Новаківський І. І. Розвиток вітчизняної IT-галузі як основа формування конкурентоздатної національної економіки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 3. С. 14–18. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20153\(113\)/sep20153\(113\)_014_Novakivskiyill.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20153(113)/sep20153(113)_014_Novakivskiyill.pdf)

REFERENCES

- “Ekonomiczna statystyka” [Economic Statistics]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- “IT v Ukraini: tsyfry, perspektyvy ta bariery” [IT in Ukraine: Figures, Prospects and Barriers]. DLF. July 25, 2021. <https://dlf.ua/ua/it-v-ukrayini-tsifri-perspektivi-ta-bar-yeri/>

- [Legal Act of Ukraine] (1998). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-vp%80#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20030116#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5450-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
- Novakivskiyi, I. I. “Rozvytok vitchyznianoї IT-haluzi yak osnova formuvannya konkurentozdatnoi natsionalnoi ekonomiky” [The Development of National IT Industry as the Basis for the Formation of a Competitive National Economy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, iss. 3 (2015): 14-18. [http://ird.gov.ua/sep/sep20153\(113\)/sep20153\(113\)_014_Novakivskiyill.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20153(113)/sep20153(113)_014_Novakivskiyill.pdf)
- Vikulova, A. O., and Savchuk, V. V. “Perspektyvy rozvytku rynku IT-posluh v Ukraini” [The Perspectives of the IT Services Market Development in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 51 (2020): 27-32. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.51-4>
- Vinnichuk, Yu. “Skilky podatkv splachuiut ukrainski aytishnyky” [How Much Taxes do Ukrainian IT Specialists Pay?]. *Biznes-tsenzor*. February 25, 2020. https://biz.censor.net/resonance/3176639/sklki_podatkv_splachuyut_ukransk_ayitshniki

УДК 330.47:519.2
JEL: D83; L86; L89

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

©2021 ГЕВОРКЯН А. Ю.

УДК 330.47:519.2
JEL: D83; L86; L89

Геворкян А. Ю. Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку диджиталізації суспільства в Україні

Метою статті є дослідження стану та тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і диджиталізації України. Обґрунтовано необхідність моніторингу розвитку ІКТ та інформаційного суспільства при розробці стратегії інформаційної безпеки України. Проведено аналіз динаміки та структури статистичних показників, що характеризують доходи від надання телекомунікаційних послуг; забезпеченість і використання високошвидкісного Інтернету державними структурами, бізнесом і населенням; розвиток електронної торгівлі та використання інструментів електронної демократії органами державної влади та місцевого самоврядування. За результатами розрахунку Індексу готовності країн до мережевого суспільства, отриманими Дослідницьким інститутом Номура (NRI), визначено місце України в рейтингу і сусідніх з нею країн за підгрупами «Бізнес» і «Уряд». Встановлено, що має місце тенденція послідовного позитивного розвитку інформаційного суспільства, незважаючи на проблеми, пов'язані з нестачею інвестиційних ресурсів і незначним рівнем бюджетного фінансування, а також з незадовільними темпами впровадження високошвидкісного Інтернету, нерівномірним розвитком ІКТ у регіонах країни, недостатнім усуненням цифрового розриву між містами та сільськими районами, дефіцитом IT-фахівців, експортною орієнтацією IT-галузі. Зроблено висновок, що в умовах пандемії COVID-19 необхідно інтенсивніше впроваджувати ІКТ у дистанційній освіті, охороні здоров'я, в наданні адміністративних онлайн-послуг, в інтенсифікації Інтернету речей тощо. Запропоновано адаптувати національну статистичну звітність до міжнародних вимог з метою виявлення істинного рівня диджиталізації України.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційно-комунікаційні технології, телекомунікаційні послуги, аналіз, диджиталізація.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-128-134>

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 12.

Геворкян Артем Юрійович – кандидат економічних наук, доцент, виконуючий обов'язки директора Українського державного науково-дослідного інституту «Ресурс» (вул. Казимира Малевича, 84, Київ, 03150, Україна)

E-mail: bfpochta@gmail.com